

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **I. B.**, zastoupeného Mgr. Ondřejem Adametzem, advokátem se sídlem Pekařská 12, 602 00 Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, ve věci kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 29. 7. 2005, č. j. 56 Az 49/2005 - 26,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Odměna advokáta Mgr. Ondřeje Adametze **se u r č u j e** částkou 2150 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále označován jako „stěžovatel“) nadepsaný rozsudek krajského soudu, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 4. 2005, č. j. OAM-234/LE-PA03-PA03-2005. Tímto rozhodnutím byla jeho žádost o azyl zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

Stěžovatel ve své kasační stížnosti uvedl, že správní orgán porušil zákon v ustanovení o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost. Dále namítá, že přestože v žalobě poukázal na skutečnost, že neposouzením otázky, zda v souvislosti s rozhodnutím o ukončení pobytu na jeho osobu nelze vztáhnout tzv. překážku vycestování ve smyslu ust. § 91 zákona o azylu, ho žalovaný zkrátil na jeho právech, krajský soud se k tomuto nijak nevyjádřil. Stěžovatel je však přesvědčen, že skutečnost, že se správní orgán nezabýval touto otázkou, představuje porušení mezinárodně-právních závazků České republiky. Odkazuje na závazek České republiky obsažený v čl. 33 odst. 1 [Zákaz vyhoštění a navrácení (refoulement)] Ženevské úmluvy, který zakotvuje povinnost žalovaného zkoumat před vydáním rozhodnutí, zda žadateli o azyl objektivně v případě návratu do vlasti nehrozí jednání popsané v tomto článku, bez ohledu na tvrzení subjektivních obav či nikoliv. Stěžovatel dále uvádí, že na jeho osobu není aplikovatelný čl. 33 odst. 2 téže Úmluvy, který v určitých případech vylučuje ochranu obsaženou v odst. 1 téhož článku. Konstatuje, že se nedopustil žádného trestného činu, pouze přestupku, že ho nelze považovat z vážných důvodů za nebezpečného pro Českou republiku a ani nebyl usvědčen konečným rozsudkem ze spáchání zvláště těžkého trestného činu. Stěžovatel uvádí, že pokud Česká republika přistoupí k exekuci správního vyhoštění, které mu bylo uděleno, poruší závazky obsažené ve výše zmíněné úmluvě. Stěžovatel dále argumentuje porušením čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení (vyhlášena pod. č. 143/1988 Sb.). Tato Úmluva ani zákon o azylu, dle stěžovatelových slov, nevyžadují po dotyčném cizinci explicitní vyjádření obav z mučení jako nutné podmínky k prozkoumání hrozby mučení, naopak, tuto povinnost má žalovaný v tomto případě ex-officio.

Současně v rámci kasační stížnosti požádal stěžovatel o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. I pro řízení o kasační stížnosti odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatel učinil během správního řízení, a na vydaná rozhodnutí. K námitkám stěžovatele týkající se nevztažení překážky vycestování žalovaný uvádí, že překážka vycestování se v souladu s ustanovením § 28 zákona o azylu posuzuje pouze v případě neudělení nebo odnětí azylu. Žalovaný dále konstatoval, že v průběhu celého řízení nebylo zjištěno, že by byl stěžovatel v zemi původu perzekuován z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politickému přesvědčení. Stěžovatelem jmenovaný čl. 33 Ženevské úmluvy, dle žalovaného, nemá žádnou souvislost s případem stěžovatele. Z výše uvedených důvodů správní orgán navrhuje zamítnutí kasační stížnosti a nepřiznání odkladného účinku.

Ze správního spisu žalovaného Nejvyšší správní soud zjistil, že návrh na zahájení řízení o udělení azylu podal stěžovatel dne 1. 4. 2005 a pohovor k tomuto návrhu s ním byl proveden dne 6. 4. 2005. Stěžovatel v návrhu na zahájení řízení uvedl, že Ukrajinu opustil dne 11. 12. 2003, protože přišel v důsledku záplav o dům a peníze, které za něj dostal, stačily pouze na pronájem bytu. Proto odešel do zahraničí vydělávat peníze. V protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu stěžovatel konkretizoval svoje potíže. Potvrdil výše uvedený důvod opuštění své vlasti a dodal, že se pokoušel nalézt si na Ukrajině nějaké zaměstnání, ale nebyla příležitost, proto odešel za prací do ciziny. V České republice pak bydlel v pronajatém bytě a příležitostně pracoval na stavbách. Nikdo mu nebránil ve volném pohybu po území České republiky. V průběhu pohovoru potvrdil, že hlavním důvodem jeho žádosti o azyl je snaha o legalizaci pobytu na území České republiky. Dále uvedl, že se v případě návratu do vlasti

ničeho neobává a nic mu tam nehrozí. Jak Nejvyšší správní soud z přiloženého spisu zjistil, dne 21. 11. 2004 bylo stěžovateli uděleno správní vyhoštění na dobu tří let. Toto však stěžovatel nerespektoval a v České republice se zdržoval v rozporu s uvedeným správním vyhoštěním. Z tohoto důvodu mu bylo uděleno správní vyhoštění s dobou platnosti na deset let. O azyl se rozhodl požádat až po svém zadržení a umístění v záchytném zařízení.

Krajský soud se ve svém rozsudku ztotožnil se skutkovými i právními závěry žalovaného vyslovenými v žalobou napadeném správním rozhodnutí. Podle soudu bylo během správního řízení nepochybně prokázáno, že žadatel podal žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve. Krajský soud dále uvedl, že v daném případě, kdy stěžovatel netvrdil, že je pronásledován či diskriminován, nebylo povinností správního orgánu zjišťovat a rozebírat politickou situaci a dodržování lidských práv ve státě původu stěžovatele.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a podle jejího obsahu jsou v ní namítány důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b a d) s. ř. s., neboť stěžovatel namítá, že žalovaný a krajský soud nesprávně posoudili otázku aplikace § 91 zákona o azylu [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.], dále namítá, že správní orgán porušil zákon v ustanovení o řízení před správním orgánem [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.], a namítá, že krajský soud se nevyjádřil k jeho námitce ohledně nevztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu což činí jeho rozhodnutí nepřezkoumatelným [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Rozsahem a důvody kasační stížnosti je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpení podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpení pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že tato není důvodná.

Nejvyšší správní soud se dále zabýval tvrzením stěžovatele, že krajský soud se nevyjádřil k jeho námitce ohledně nevztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Vzhledem k obecné a naprosto nekonkrétní formulaci daného žalobního bodu, tj.: „*mám za to, že splňuji zákonné podmínky pro udělení azylu stanovené v § 12 zákona o azylu, resp. minimálně pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu...*“, Nejvyšší správní soud posoudil jako dostačující odůvodnění krajského soudu, kdy tento

v obecné rovině uvedl, že se ztotožňuje se skutkovými i právními závěry žalovaného vyslovenými v žalobou napadeném správním rozhodnutí, a odůvodnil, proč se s danou právní klasifikací skutkového stavu [§ 16 písm. k) zákona o azylu] ztotožnil. Tuto námitku stěžovatele tedy Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou.

Důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. zjevně není dán. Námitka, že žalovaný porušil zákon v ustanovení týkajících se vedení řízení před správním orgánem a krajský soud měl proto rozhodnutí žalovaného zrušit, je zcela nekonkrétní; stěžovatel ani v náznacích neuvádí, čím konkrétně došlo k porušení zákona. Nejvyšší správní soud se proto takovouto námitkou nemohl věcně zabývat. Jen pro úplnost lze poznamenat, že řízení před správním orgánem probíhalo v souladu s příslušnými zákonnými ustanoveními, za dodržení zákonem zaručených práv stěžovatele a bez procesních vad, které by mohly mít vliv na zákonnost rozhodnutí žalovaného. Žalovaný správní orgán řádně zjistil skutkový stav, zejména pak ze žádosti o azyl a z důkladně vedeného pohovoru se stěžovatelem zcela dostatečně zjistil důvody, pro které stěžovatel žádá o poskytnutí azylu. Stěžovatel popsal důvody, proč žádá o azyl, podrobně v návrhu na zahájení řízení o udělení azylu. K těmto důvodům i jejich širšímu kontextu, zejména k okolnostem, za kterých opustil zemi původu, a o jeho ekonomické a sociální situaci s ním pak správní orgán vedl dostatečně podrobný pohovor, při kterém stěžovateli kladl otázky směřující k podstatě věci a umožňující mu jeho žádost o azyl podrobněji specifikovat a zdůvodnit. Rozhodnutí správního orgánu je nepochybně plně srozumitelné, jednoznačně popisuje zjištěný skutkový stav, přičemž vychází z provedených důkazů, a obsahuje logicky postavené důvody, o které se opírá.

Nejvyšší správní soud se poté zabýval námitkou dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. námitkou tvrzené nezákonnosti spočívající v tom, že žalovaný neposoudil správně otázku, zda v souvislosti s rozhodnutím o ukončení pobytu na stěžovatele nelze vztáhnout tzv. překážku vycestování ve smyslu ust. § 91 zákona o azylu.

Otázka neexistence překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu byla žalovaným a následně i krajským soudem v rámci přezkumného řízení soudního posouzena zcela správně. Dle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu správní orgán není povinen rozhodnout o překážce vycestování, jestliže žádost o azyl byla zamítnuta podle § 16 zákona o azylu. Pouze v případě udělení či neudělení azylu v režimu § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu je ve smyslu § 28 téhož zákona obligatorní částí správního rozhodnutí konstatování, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2004, č. j. 2 Azs 147/2004 - 41, uveřejněn pod č. 409/2004 Sb. NSS, dále rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 5 Azs 230/2004 - 45, oboje www.nssoud.cz). "

K namítanému porušení článku 33 odst. 1 Ženevské úmluvy pak Nejvyšší správní soud uvádí: Pokud by hrozilo vyhoštění osoby, u níž by nebyla zkoumána přítomnost překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu; jednalo by se však přitom o uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, kterému by hrozily neblahé následky zakotvené v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy, musela by být přednostně aplikována Ženevská úmluva a taková osoba by v konkrétním případě nesměla být vyhoštěna či jiným způsobem vrácena, neboť by to vedlo k porušení mezinárodních závazků ČR rozpornému ze své povahy i s čl. 1 odst. 2 Ústavy.

Stát však není povinen posoudit existenci okolností uvedených v tomto ustanovení vždy u každého žadatele o azyl. Toto ustanovení je vymezeno nejen skutkově okolnostmi, jejichž nastání hrozí v případě navrácení či vyhoštění, ale je vymezeno také osobně,

když se vztahuje pouze na uprchlíky. Nelze přitom tvrdit, že uprchlíkem je automaticky každý žadatel o azyl. Zatímco status žadatele o azyl je dán především volným aktem konkrétní osoby, která se rozhodne o azyl požádat, a status azylanta, tedy osoby, již byl azyl státem udělen, je dán především volným aktem státu, jak se odráží v zákonné úpravě azylu a realizaci této úpravy orgány veřejné moci; status uprchlíka je dán objektivním stavem, který může být státem již pouze rozpoznán a deklarován. Státy, které jsou signatáři Ženevské úmluvy, jsou pak zavázány k tomu, aby tento status uznaly u těch osob, které spadají pod vymezení definice uprchlíka, která je obsažena v čl. 1 písm. A odst. 2 této Úmluvy. Podle tohoto ustanovení, v jeho znění po zmírnění definičních podmínek zakotveném Protokolem z roku 1967, je uprchlíkem osoba, která *„se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.“*

Smyslem Ženevské úmluvy jako celku je zakotvit pro uprchlíky určitá práva, ostatně i podle preambule k této úmluvě je jedním z jejích smyslů *„zajistit uprchlíkům co největší možnost užívat těchto základních práv a svobod“*. Mezi tato práva nepatří sice právo na udělení azylu, patří mezi ně však právo na uplatnění „non-refoulement“, i to se však vztahuje právě a pouze na uprchlíky ve smyslu výše citované definice. Je sice pravda, že si lze představit situace, kdy i osoba, jejíž žádost o azyl bude zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle některého z písmen § 16 odst. 1 českého zákona o azylu, bude moci být označena za uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, v nyní posuzovaném případě tomu tak však zjevně není.

V případě stěžovatele pak žalovaný nepochybil, pokud se nezabýval možností, že by jím být mohl a tedy, že by se na něj mohla vztahovat Ženevská úmluva včetně svého čl. 33 odst. 1 a že by mohlo protirečít mezinárodním závazkům ČR vyplývajícím z této úmluvy vydat jej zpět do jeho země původu. Nic navíc nenaznačovalo ani tomu, že by stěžovatel po svém návratu mohla být vystavena skutečnostem uvedeným v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy a přezkoumání jeho situace pohledem tohoto ustanovení by tak bylo zjevně nadbytečné a žalovaný postupoval správně, pokud se ke shledání překážky vycestování, jež je odrazem tohoto ustanovení v českém vnitrostátním právu, nijak nevyjadřoval. Lze se tak sice ztotožnit s názorem o aplikační přednosti čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy před § 91 zákona o azylu, pokud by došlo k jejich rozporu, nicméně pokud je zjevné, že konkrétní žadatel o azyl nemůže být uprchlíkem proto, že podal žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve, není k takové aplikační přednosti důvod, neboť na takovou osobu čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy nedopadá.

Obdobnou argumentaci lze aplikovat i na čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení. Pro použití této Úmluvy přednostně před vnitrostátním právem sice stěžovatel nemusí spadat do definice uprchlíka podle Ženevské úmluvy, přezkoumání jeho situace pohledem této úmluvy by ovšem bylo zjevně nadbytečné, když ani zde nic nenasvědčovalo, že by mu hrozilo ve smyslu tohoto článku vypovězení, vrácení či vydání do státu, kde jsou *„vážné důvody se domnívat, že by jí v něm hrozilo nebezpečí mučení.“* Ani v tomto směru stěžovatel během soudního ani správního řízení nic netvrdil. Lze tak shrnout, že v daném případě neprotirečil postup žalovaného výše uvedeným mezinárodním závazkům ČR a že jeho postup, tedy neposouzení překážky vycestování,

lze shledat souladným s českým právem i těmito závazky (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 8. 2005, č. j. 2 Azs 343/2004 - 56, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud tedy nezjistil naplnění žádného z důvodů kasační stížnosti uplatňovaných stěžovatelem. Kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Advokátu stěžovatele, ustanovenému usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 23. 8. 2005, č. j. 56 Az 49/2005 - 43, přiznal Nejvyšší správní soud odměnu za zastupování v řízení o kasační stížnosti, a sice 2 x 1.000,- Kč za dva úkony právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) a § 7 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AT“), a na to navázaný paušál 2x 75 Kč podle § 13 odst. 3 AT. Celkem tedy 2150 Kč.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Žalovanému se proto nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 4 in fine ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 30. listopadu 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu